

УДК 330.3

РОЛЬ ДОМОГОСПОДАРСТВА В РЕФОРМІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Козачишина Д.В.

Національний університет біоресурсів та природокористування України

У статті розглянуто теоретичне обґрунтування ролі домогосподарств в реформі економіки України. Сформульовано та показано, які є проблеми у розвитку домогосподарств. Досліджено проблеми отримання державної допомоги для оплати житлово-комунальних послуг, особливості стосунків домогосподарств із великими формами господарювання на селі, а також, ефективності управління соціальною сферою та якості соціальних послуг. Викладені пропозиції щодо вдосконалення та поліпшення діяльності домогосподарств. А також встановлені реформи для поліпшення діяльності економіки України.

Ключові слова: домашнє господарство, соціально-економічна система, форми господарювання, соціальна сфера, земельні перетворення, реформи.

Постановка проблеми. Зростання економіки України залежить від розвитку її господарюючих об'єктів. Однією із вагомих частин Української економіки являються домашні господарства. Тому потрібно впроваджувати реформи, які б покращували діяльність домогосподарств та економіки України в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес дослідження домогосподарств знайшли відображення у працях К. Менгера, Дж. Хікса, В. Джевонса, А. Маршалла, Л. Вальраса, Є. Слуцького, В. Парето. Їх ідеї та висновки суттєво збагатили методи та положення дослідження сектору домогосподарств. Помітно розширили горизонти дослідження життєдіяльності домогосподарств здобутки М. Фрідмена, І. Фішера, Ф. Модильяні. Значний внесок у визначення ролі та місця домогосподарств у національній економіці зробили А. Пігу, Д. Рікардо, М. Туган-Барановський, А. Сміт, К. Маркс, Г. Госсен, А. Маршалл, Т. Мальтус, Дж. М. Кейнс. Особливі підходи до вивчення деяких функцій домогосподарства були запропоновані Г. Беккером та іншими неінституціоналістами.

Метою статті є дослідити проблеми сучасного етапу розвитку економічних стосунків в Україні, спираючись на розвиток та роль домашніх господарств. Відповідно до цих проблем встановити перелік реформи для покращення діяльності домогосподарств, а також забезпечення подальшого розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна економіка включає велику кількість господарюючих суб'єктів. Серед них можна виділити домашні господарства, які виконують вагомую роль в розвитку економіки України.

Домашнє господарство – це економічна одиниця, що складається з однієї або більше осіб, які ведуть спільне господарство з метою забезпечення всім необхідним для життя.

Домогосподарство виконує чотири основні функції, а саме:

- споживча;
- заощаджувальна
- виробнича;
- відтворювальна

Споживча функція пояснює потребу виробництва товарів та послуг, а також виступає як засіб відтворення робочої сили. Виконання домогосподарствами саме цієї функції сприяє функціонуванню ринкового механізму.

Заощаджувальна функція (*вміщує в собі споживчу та інвестиційну функції*) – це можливість збільшити купівельну спроможність домашніх господарств.

Виробнича функція розглядається у двох аспектах. Перший аспект – це зовнішня виробнича функція, яка полягає у постачанні домогосподарствами товарів та послуг. А друга – внутрішня виробнича функція полягає в задоволенні потреб домашніх господарств в цілому.

Відтворювальна функція – це накопичення людського капіталу та відтворення робочої сили. Реалізація людського капіталу виконується через участь членів домогосподарств у ринковому господарстві, організацію бізнесу та ведення домашнього господарства тощо [4].

Протягом багатьох століть саме домогосподарство зазнало мінімальних змін і затвердилась як перша економічна одиниця, оскільки здійснює економічну діяльність, є виробником та споживачем товарів та послуг. Постійно посилюється значення домашніх господарств, оскільки цікавість до вивчення їхньої діяльності зростає. Через недостатню економічну міць, країни звалюють щоразу більше функцій на домогосподарства, оскільки не можуть їх виконати.

Наша країна потребує змін в домогосподарстві. Без подолання негативних тенденцій в розвитку домогосподарства, наша держава не зможе ефективно розвиватись. Тому не потрібно дивитись на проблеми домашніх господарств через заплущені очі, а варто впроваджувати реформи які стосуються проблем домогосподарств, та покращують їхню діяльність.

З метою реалізації потенціалу домогосподарств потрібно сприяти покращенню не тільки в окремих галузях, чи сферах які тісно пов'язані із діяльністю домашніх господарств але й приділяти велике значення тому, що оточує дану сферу і тому що, пов'язане із нею.

Чимало науковців зазначають про величезний вплив на розвиток нашої економіки різноманітних інституційних чинників, чільне місце серед яких посідає тінювий сектор [1].

Тому в нашій роботі ми будемо притримуватися позицій інституціональної теорії щодо поведінки домогосподарств. Відповідно домогосподарство розглядається як суб'єкт економіки, який є частиною цілої соціальної структури. Тобто окремі цілі будуть піддаватися впливу з боку середовища в якому відбуваються взаємодії з іншими суб'єктами.

Серед основних принципів поведінки домогосподарств можна виділити наступні:

- орієнтація на середню думку: у ситуації невизначеності, окремо взяте домогосподарство, не знаючи майбутніх результатів здійснюваних сьогодні дій, поводить ся так, як інші домогосподарства;

- «життєрадісність», яка означає, що домогосподарство діє, так чи інакше, на основі «спонтанного оптимізму», «природного бажання діяти»;

- звички, тобто правила поведінки, якими керуються домогосподарства у своїй діяльності. Використання цих правил є формою раціональності, тому що це дозволяє заощаджувати на витратах пошуку й обробки інформації;

- обмежена раціональність, що припускає, що домогосподарство діє раціонально, але розглядає можливі варіанти вибору доти, поки не буде обраний якийсь «задовільний» варіант;

- рутини. Дуже багато дій домогосподарств обумовлені проходженням якимсь укоріненим шаблоном правил поведінки-рутин. Відмінність такого способу поведінки від попередніх полягає в тому, що він є несвідомим [2].

Вважаємо, що формування основних положень поведінки домогосподарств сприяє цілісному розумінню їхньої ролі в процесах реформування економіки нашої країни. Так мета економічної поведінки домогосподарств залежать від її цільової спрямованості. Щодо вибору методів, то вони залежать від конкретного економічного середовища, в якому функціонує домогосподарство, а також від інституціональних норм, що зумовлюють саму поведінку суб'єктів економічних відносин. Варіанти реалізації економічної мети є різними. Це можуть бути як стандартизовані дії, так ті, які базуються на індивідуальному досвіді домогосподарств. Всі ці дії, засновані на пріоритеті суб'єктивної раціональності. Отож після порівняння альтернативності варіантів здійснюється вибір на користь більш прийняттого варіанту.

Для формування основних положень ролі домогосподарств в українських реформах, перейдемо до розгляду деяких особливостей їхніх стосунків з різними економічними учасниками.

Незмінний розвиток домогосподарств сполучений із розвитком великих форм господарювання на селі, покращенням технічної бази, з'єднання дрібноторгових форм сільського господарства, створенням ефективних відносин між ними. Також, реалізація комплексу заходів за фінансової підтримки держави не зробила істотного впливу на збільшення обсягів виробництва та закупівель сільськогосподарської продукції в господарствах населення. Ще більш проблемним залишилася заготівля сільськогосподарської продукції, виробленої в індивідуальних господарствах населення. Споживчий характер виробництва і можливості вибору більш вигідних каналів збуту сільськогосподарської продукції все ж не забезпечує виконання параметрів.

На даний момент є дуже низьким рівень закупівель сільськогосподарської продукції в господарства населення. Виникає об'єктивна необхідність для створення нових підходів, а також науково обґрунтованих напрямів щодо подальшого розвитку.

Оскільки домогосподарства являються основними власниками сільськогосподарських угідь.

Задля ефективного використання земельних угідь необхідно підвищити джерела трудового потенціалу, потрібно слідкувати за станом та якістю землі, оскільки знижується родючість ґрунту та його раціональне використання.

Саме сільські домогосподарства забезпечують майже всім необхідним для задоволення потреб людини. Але кількість домогосподарств зменшується. Такі зміни віднесені до від'ємного природного приросту населення у сільській місцевості. А також підвищилась кількість незареєстрованих безробітних.

На сьогоднішній день дуже вагомою стала проблема в отримання державної допомоги для оплати житлово-комунальних послуг. Оскільки ціни на них із кожним місяцем все зростають. Загалом з початку року електрика подорожчала на 25%, а гаряча вода на 60%. Б'є рекорди опалення, воно зросло понад 70%. Тому отримання субсидій стало вагомою причиною для виживання.

Зараз налічується близько 20-25% бідних домогосподарств, з яких лише 15% звернулись за субсидіями. Тепер кількість охочих отримати державної допомоги зросла, але після підвищення цін на тарифи за комунальні послуги. Через брак коштів більше ніж половина бідних домогосподарств змушені обмежити виробництво і постачання товарів та послуг, зменшується купівельна спроможність, а також не відбувається накопичення людського капіталу [3].

Домогосподарства є важливими і незамінними елементами економіки України. Для покращення їхньої діяльності необхідно встановлювати низку реформ, які б запобігали проблемам та негараздам які виникають. Спираючись на поставлені проблеми можна запровадити низку реформ для покращення функціонування домогосподарств, відповідно і економіки України вцілому.

Задля незмінного розвитку домогосподарств сполучених із розвитком великих форм господарювання на селі варто запровадити реформи які б сприяли притоку інвестицій в сільськогосподарське виробництво. Також запобігали нарощуванню обсягів виробництва товарної продукції. Для таких цілей необхідно прискорити процес залучення в господарський оборот невикористаного рухомого і нерухомого майна та прийняти відповідні нормативні акти про залучення їх у господарський оборот [6].

Земельна реформа в Україні є одна із найскладніших, оскільки вона розпочалась без підготовки, без обґрунтованих концепцій земельних перетворень та покращеної законодавчої бази. Основним принципом ефективного сільськогосподарського виробництва є доцільне використання землі та її ресурсів. Тому капітальні вкладення в сільське господарство в першу чергу повинні бути використані на заходи щодо збереження земель, підвищення родючості ґрунтів, що створюють зростання продуктивності землеробства [5].

Оскільки сформулювалася проблема в оплаті житлово-комунальних послуг необхідна реформа щодо надання домашнім господарствам державної допомоги для оплати житлово-комунальних послуг. Потрібно покращити доступ та якість інформації про право на допомогу, зменшити кількість непотрібних документів та підвищити суму відшкодувань для цілковитої оплати.

Також варто здійснювати заходи щодо підвищення ефективності управління соціальною сферою та якості соціальних послуг. Варто розробити засоби заохочення в інвестування хатніх господарств, що поліпшить і саме виробництво і сприятиме покращенню сплати житлово-комунальних послуг, здійснювати заходи щодо відновлення та подальшого розвитку соціальної інфраструктури домогосподарств тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Домогосподарство відіграє важливу роль в економіці України. Задля покращення здійснення економічних реформ потрібно розглядати різноманітні аспекти економічної поведінки домогосподарств не як взаємовиключні, а як взаємодоповнюючі, тоді такий підхід сприятиме всебічному й більш повному аналізу економічних процесів та надасть можливість отримати більш дієві інструменти впливу на кризові явища.

Список літератури:

1. Гаврилюк В.П. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, «ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА – СТАЛИЙ РОЗВИТОК. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3994>
2. Олейник А. Домашние хозяйства в переходной экономике Вопросы экономики. –1998. – № 12. – С. 56-66.
3. Проведення обстеження домогосподарств щодо доступності субсидій на оплату житлово-комунальних послуг в Україні / Лібанова Е. М., Макарова О.В., Дмитрук Д.А. та ін.; підготовлений Українським центром соціальних реформ. -К. 2014.-104 с.
4. Домогосподарства як суб'єкти ринкової економіки. Режим доступу: http://pidruchniki.com/1880041362104/politekonomiya/domogospodarstva_subyekti_rinkovoyi_ekonomiki
5. Аграрні відносини в сучасних умовах. Режим доступу: http://referaty.pp.ua/abstracts/ua/econom-teoriya/econom-teoriya_6058_6.php
6. Домогосподарство як об'єкт економічної та соціальної політики держави. Режим доступу: <http://ukrbukva.net/page,14,122010-Domohozyaystvo-kak-ob-ekt-ekonomicheskoiy-i-social-noiy-politiki-gosudarstva.html>

Козачишина Д.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

РОЛЬ ДОМОХОЗЯЙСТВА В РЕФОРМЕ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Аннотация

В статье рассмотрены теоретическое обоснование роли домохозяйств в реформе экономики Украины. Сформулированы и показано, какие есть проблемы в развитии домохозяйств. Исследованы проблемы получения государственной помощи для оплаты жилищно-коммунальных услуг, особенности отношений домохозяйств с большими формами хозяйствования на селе, а также эффективности управления социальной сферой и качества социальных услуг. Изложены предложения по совершенствованию и улучшению деятельности домохозяйств. А также установлены реформы для улучшения деятельности экономики Украины.

Ключевые слова: домашнее хозяйство, реформы, социально-экономическая система, формы хозяйствования, социальная сфера, земельные преобразования.

Kozachyshyna D.V.

National University of Life and Environmental sciences of Ukraine

ROLE IN THE REFORM OF THE HOUSEHOLD ECONOMY UKRAINE

Summary

In the article the theoretical foundation of the role of households in the reform of Ukraine's economy. Formulated and shown that problems in the development of households. The problems obtaining state aid to pay for utility services, especially household relationships with large formats of agricultural business, as well as effective management of social and quality of social services. The above suggestions for improvement and improvement of domospodarstv. Also set of reforms to improve the economy of Ukraine.

Keywords: household, reform, socio-economic system, type of business, social, land conversion.